

**МІНІСТЕРСТВО СОЦІАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
ІНСТИТУТ ПІДГОТОВКИ КАДРІВ
ДЕРЖАВНОЇ СЛУЖБИ ЗАЙНЯТОСТІ УКРАЇНИ**

МАГУТА ОЛЬГА ВІКТОРІВНА

УДК 330.341.11:378.31

**ІННОВАТИЗАЦІЯ ВИЩОЇ ОСВІТИ В УКРАЇНІ НА ОСНОВІ
ЗАЛУЧЕННЯ ЦІЛЬОВОГО КАПІТАЛУ (ЕНДАВМЕНТУ)**

Спеціальність 08.00.03 – економіка та управління
національним господарством

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук

Київ – 2018

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана у відділі економічних проблем соціальної політики Інституту економіки промисловості Національної академії наук України, м. Київ

Науковий керівник: доктор економічних наук, старший науковий співробітник, член-кореспондент НАН України
Залознова Юлія Станіславівна,
Інститут економіки промисловості НАН України,
заступник директора (м. Київ)

Офіційні опоненти: доктор економічних наук, професор
Касич Алла Олександрівна,
Київський національний університет технологій
та дизайну МОН України, завідувач кафедри
менеджменту

кандидат економічних наук
Карзун Ірина Григорівна,
Міністерство освіти і науки України, відділ
розвитку науково-технічної інфраструктури
департаменту науково-технічного розвитку,
головний спеціаліст

Захист дисертації відбудеться «21» червня 2018 р. об *11.00* годині на засіданні спеціалізованої вченої ради К 26.891.01 в Інституті підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 201.

Із дисертацією можна ознайомитись у бібліотеці Інституту підготовки кадрів державної служби зайнятості України за адресою: 03038, м. Київ, вул. Нововокзальна, 17, ауд. 302.

Автореферат розісланий «18» травня 2018 р.

Учений секретар
спеціалізованої вченої ради,
доктор економічних наук, професор

К. А. Приб

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Розбудова інноваційної економіки України залежить від формування інтелектуального потенціалу, якості вищої освіти та результативності системи передачі знань у сфери виробництва й послуг, що комплексно впливає на стан конкурентоспроможності та структуру економіки, створення високоякісної продукції і сучасних технологічних виробництв, активізацію продуктивної зайнятості, розширення споживчого попиту, підвищення соціальних стандартів тощо.

Перетворення освіти і науки у фактор виробництва поряд із робочою силою, капіталом, природними ресурсами, підприємницькими здібностями, інформацією є особливою прикметою сучасності, де знання посідають ключове місце в розвитку суспільства. Посилення ролі вищої освіти привносить кардинальні зміни в соціально-економічні відносини, сприяє переходу виробництва матеріальних благ і послуг в інноваційний вимір, де центральна роль у виробничому процесі зміщується з механічного використання інформації до інтелектуалізації праці на базі використання новітніх знань.

Роль знань у соціогуманітарному розвитку суспільства, інтелектуалізації праці, інноватизації економіки знайшли відображення в працях вітчизняних науковців: В. Антонюк, А. Гальчинського, І. Галюк, В. Гейця, О. Диби, Я. Жаліло, Ю. Залозної, С. Кожем'якіної, Е. Лібанової, О. Новікової, В. Федоренка. Розвиток освіти в умовах становлення економіки знань та постіндустріального суспільства ґрунтовно досліджено Д. Беллом, Р. Грінбергом, П. Друкером, Г. Іцковіцем, М. Кастельсом, В. Іноземцевим, Л. Лейдесдорфом, Ф. Махлупом, М. Рангою, Е. Тоффлером, Ф. Фукуямою. Шляхи вирішення проблем інноваційного розвитку вищої освіти України висвітлено у працях В. Базилевича, Ю. Вітренко, О. Грішної, І. Грищенка, І. Жилиєва, І. Каленюк, І. Карзун, А. Касич, В. Кременя, О. Кукліна, В. Лугового, О. Романовського та ін.

Ураховуючи те, що вища освіта є змішаним опікуваним благом і має індивідуальну та суспільну корисність, а також відіграє ключову роль в інтелектуалізації інноваційного процесу в галузях економіки, це логічно передбачає посилення зацікавленості роботодавців в підготовці високопрофесійних спеціалістів, що займатимуться інноваційною діяльністю. У розвинених країнах вагомим джерелом інвестування в освітню та інноваційну діяльність вищої школи є фонди цільового капіталу (ендавменти). Проблематиці формування освітнього капіталу та ендавмент-фондів присвячені праці Т. Абанкіної, І. Борисової, В. Беневоленського, Т. Котрікової, Я. Міркіна, О. Субанової, Г. Хансманна. В Україні ендавменту приділено значну увагу в роботах Л. Козарезенко, М. Кушнір, О. Моліної, В. Новікова, М. Рисін, Л. Шевченко.

Законом України «Про вищу освіту» закладам вищої освіти надано право засновувати сталі фонди (ендавменти), тому варто дослідити потенційні можливості їх формування із залученням ресурсів бізнесу й роботодавців. Необхідність розроблення науково-практичних рекомендацій щодо створення в

Україні адекватного економічним умовам механізму залучення цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти зумовила вибір теми дисертації, визначення мети і завдань дослідження.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертацію виконано відповідно до плану науково-дослідних робіт Інституту економіки промисловості НАН України за темами: «Механізм регулювання взаємодії партнерів у соціальних проектах» (номер державної реєстрації 0111U008355, 2011-2012 рр.) у межах якої обґрунтовано роль вищої освіти в забезпеченні розвитку людського капіталу; «Стратегічне і програмно-цільове планування розвитку індустріального міста» (номер державної реєстрації 0114U001538, 2013-2014 рр.) у межах якої проаналізовано ефективність вищої освіти та її відповідність інноваційним потребам економіки; «Соціальні ресурси розвитку регіону в умовах децентралізації управління» (номер державної реєстрації 0114U006049, 2014-2016 рр.), у межах якої обґрунтовано доцільність залучення роботодавців для підготовки затребуваних в економіці спеціалістів; «Активізація соціального і трудового потенціалу сталого розвитку як чинників економічного зростання» (номер державної реєстрації 0117U004336, 2017 р.) у межах якої здійснено аналіз ролі вищої освіти у формуванні трудового потенціалу та зростанні економіки.

Мета і завдання дослідження. Метою наукового дослідження є розробка теоретико-методичних положень і практичних рекомендацій у частині інноватизації вищої освіти на основі залучення цільового капіталу (ендавменту). Для реалізації цієї мети визначено такі завдання:

- обґрунтувати науковий підхід до інноватизації вищої освіти;
- дослідити напрями реалізації державної політики розвитку вищої освіти України;
- розкрити сутність та удосконалити трактування дефініції «цільовий капітал (ендавмент) у вищій освіті»;
- запропонувати методичні підходи до аналізу та дослідити тенденції інноваційного розвитку вищої освіти в Україні;
- оцінити структурні пропорції джерел фінансового забезпечення інноватизації вищої освіти;
- проаналізувати умови утворення ендавмент-фондів у вищій освіті України та запропонувати шляхи їх поліпшення;
- розробити практичні рекомендації щодо включення роботодавців в процеси інноватизації вищої освіти;
- удосконалити організаційно-економічний механізм залучення цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти.

Об'єктом дослідження є процес інноватизації вищої освіти в Україні на основі залучення цільового капіталу (ендавменту).

Предметом дослідження є сукупність теоретико-методичних, економіко-організаційних і практичних засад залучення цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти.

Методи дослідження. У дисертації використано сукупність загальнонаукових методів пізнання та спеціальних методів економічних досліджень, що створило підґрунтя для проведення на принципах концептуальної єдності та передбачуваності комплексного аналізу процесу інноватизації вищої освіти на основі залучення цільового капіталу (ендавменту). Зокрема, застосовано такі методи дослідження: *діалектичний та історичний* – для розкриття теоретичних засад процесу інноватизації вищої освіти в контексті розбудови економіки знань; *системний* – для дослідження умов ресурсного забезпечення інноватизації вищої освіти; *структурний* – при визначенні структури джерел формування та напрямів використання цільового капіталу; *порівняльно-правовий* – для аналізу законодавчого регулювання порядку утворення сталих фондів (ендавментів); *моделювання, аналізу, синтезу, порівняння, вибірки, групування, графічного зображення* – для аналізу процесів інноватизації вищої освіти на їх фінансового забезпечення.

Інформаційною базою дослідження є нормативні документи з питань розвитку вищої освіти та інноваційної діяльності, методичні матеріали Європейського Союзу, офіційні дані Міністерства освіти і науки України, Міністерства фінансів України, Міністерства економічного розвитку і торгівлі України, Державної служби статистики України, Національної комісії з цінних паперів та фондового ринку; наукові праці вітчизняних і зарубіжних учених, періодичні видання, офіційні сайти органів влади, науково-експертні матеріали установ Національної академії наук України, власні дослідження автора.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в комплексному дослідженні та науковому обґрунтуванні теоретико-методичних і практичних засад інноватизації вищої освіти на основі залучення цільового капіталу (ендавменту). Основні положення, які визначають наукову новизну, полягають в наступному:

вперше:

– розроблено науковий підхід до інноватизації вищої освіти через реалізацію на принципах конвергентності комплексу освітніх, наукових, інституційних, економічних, організаційних, маркетингових і фандрайзингових механізмів, що спільно сприятиме забезпеченню виконання вищою освітою функцій з інтелектуалізації процесу інноваційного розвитку національної економіки шляхом: а) формування інтелектуального потенціалу економіки та підготовки фахівців інноваційного типу; б) проведення наукових досліджень і розробок на основі співпраці з підприємницьким сектором із залученням цільового капіталу (ендавменту);

удосконалено:

– понятійно-категоріальний апарат шляхом уточнення змісту дефініції «цільовий капітал (ендавмент) у вищій освіті», яку потрібно розглядати як капітал, що формується за рахунок залучення всіх потенційних джерел та використовується для фінансування освітніх, наукових та інноваційних проектів як за рахунок базового капіталу, так і інвестиційного (пасивного) доходу від його розміщення в інструменти фінансового ринку. Це створює

можливість формувати не лише сталі фонди (ендаументи), а й різні типи і види фондів, а також дозволяє забезпечити вільний рух цільового капіталу (ендаументу) з метою його спрямування в конкретні інноваційні проекти закладів вищої освіти;

– науково-методичний підхід до діагностики інноваційного розвитку сектору вищої освіти, що базується на: 1) узагальненні та аналізі взаємопов'язаних груп показників його діяльності в частині: а) впровадження освітніх інновацій у навчальний процес; б) підготовки затребуваних в економіці спеціалістів за галузями знань; в) участі у наукових дослідженнях і розробках; г) отримання охоронних документів на право інтелектуальної власності; д) поданих заявок на винаходи, корисні моделі та їх впровадження у виробництво; е) міжнародних оцінок вищої освіти; 2) побудові економіко-математичної моделі для виявлення впливу вищої освіти на динаміку та стан інноваційного розвитку економіки. Такий підхід, на відміну від поширеного, не обмежується оцінкою стану впровадження інновацій в освітній процес, а дає змогу здійснити комплексну діагностику розвитку вищої освіти та визначити напрями посилення її впливу на стан інноваційного розвитку національної економіки;

– організаційно-економічний механізм формування цільового капіталу (ендаументу) у закладах вищої освіти та визначення інноваційних напрямів його використання, що об'єднує такі компоненти: а) вироблення загальної стратегії управління цільовим капіталом (ендаументом); б) формування ресурсів на основі широкого залучення коштів роботодавців, фізичних осіб, підприємницького сектору, благодійних організацій; в) розроблення інвестиційної стратегії вкладення цільового капіталу в конкретні проекти інноватизації вищої освіти, наукові дослідження та розробки; г) визначення напрямів та пропорцій використання базового капіталу та інвестиційного (пасивного) доходу; д) розміщення вільних ресурсів на ринку цінних паперів (за винятком спекулятивних операцій); е) проведення рекламної роботи для залучення цільового капіталу в освітні та наукові проекти. Практична реалізація запропонованого механізму дозволить сформувати цільовий капітал (ендаумент) для фінансування конкретних проектів інноватизації та збільшити участь бізнесу в підготовці затребуваних національною економікою спеціалістів, здатних до інноваційної діяльності;

дістали подальшого розвитку:

– систематизація напрямів державної політики розвитку вищої освіти та виділення управлінських і фінансових інструментів з їх реалізації, що дасть можливість забезпечити розбудову економіки знань та інноватизацію вищої освіти й у кінцевому підсумку сприятиме посиленню впливу знань як головної продуктивної сили на розвиток матеріального та нематеріального виробництва, створення високотехнологічної продукції, поліпшення місця України у світовому поділі праці, підвищення соціальних стандартів;

– засади формування умов залучення цільового капіталу (ендаументу) для інноватизації вищої освіти в Україні шляхом створення адекватної правової

бази для впровадження інституту «ендавмент» у вищій освіті та внесення змін до підпункту 2 пункту 3 статті 70 Закону України «Про вищу освіту», що дозволить ефективно врегулювати функціонування фондів цільового капіталу (ендавментів) урахуванням реальних економічних підстав для утворення різних типів і видів ендавмент-фондів на поточну, середньострокову та довгострокову перспективу;

– практичні пропозиції щодо залучення роботодавців до процесів інноватизації вищої освіти на основі збалансування структури та обсягу підготовки фахівців інноваційного типу з урахуванням потреб економіки; проведення спільних наукових досліджень; участі у формуванні змісту вищої освіти, організації практик; збільшення інвестицій в освітню і наукову діяльність шляхом спрямування цільового капіталу (ендавменту) в сектор вищої освіти, що дозволить диверсифікувати структуру джерел фінансування вищої освіти, зменшити частку державного сектору та збільшити питому вагу коштів роботодавців у підготовці спеціалістів.

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації мають практичне спрямування і можуть бути використані для цілей інноватизації вищої освіти. Основні висновки та рекомендації використані: Комітетом з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування Верховної Ради України при розробці нормативної бази щодо реформи децентралізації влади, формування спроможних територіальних громад (листи № 04-14/23-54 від 03.03.2017; № 04-14/23-4859 від 27.09.2016); Інститутом стратегічних оцінок у процесі аналізу розвитку вищої освіти та її впливу на рівень конкурентоспроможності економіки (довідка № 9 від 04.12.2017); ПАТ «Державний ощадний банк України» для аналізу інституційних умов довірчого управління ендавмент-фондами банківською системою (довідка № 52-17/1238-1059-2016-00/вих від 25.07.2016 р.); Рахунковою палатою України для діагностики структури каналів фінансового забезпечення вищої освіти (довідка № 01-1268 від 04.07.2016); Інститутом підготовки кадрів державної служби зайнятості Міністерства соціальної політики України при розробці навчально-методичного забезпечення дисципліни «Управління проектами» (довідка № 1046 від 11.05.2016).

Особистий внесок здобувача. Дисертація є завершеною самостійною науковою роботою, в якій на основі проведених досліджень отримано нові теоретичні, методичні та прикладні результати в частині інноватизації вищої освіти на основі залучення цільового капіталу (ендавменту). Усі наукові положення та результати отримано автором самостійно. З наукової праці, опублікованої у співавторстві, у дисертації використано лише ті ідеї та положення, які є результатом власних досліджень здобувача.

Апробація результатів дисертації. Основні положення, висновки та рекомендації дисертації доповідалися на міжнародних науково-практичних конференціях: «Актуальні проблеми використання економічного потенціалу: держава, регіон, підприємство» (Бердянськ, 2012 р.); «Мультинаукові дослідження як тренд розвитку сучасної науки» (Київ, 2013 р.); «Проблеми

управления производственно-экономической деятельностью субъектов хозяйствования» (Донецьк, 2013 р.); «Зимние юридические чтения» (Санкт-Петербург, 2013 р.); «Модернізація системи державного управління: теорія та практика» (Львів, 2014 р.); «Демократические идеалы и плюрализм правовых систем» (Москва, 2014 р.); «Фундаментальные и прикладные научные исследования: вопросы филологии, истории, философии, политологии, экономики и медицины» (Москва, 2014 р.); «Управління економічними процесами: сучасні реалії і виклики» (Мукачево, 2017 р.); «Стратегія інвестиційно-інноваційного розвитку економіки України в умовах глобалізації: стан та шляхи становлення» (Львів, 2017 р.).

Публікації. Основні наукові положення, висновки та рекомендації опубліковано в 19 працях загальним обсягом 9,63 д. а. (з яких особисто автору належить 9,45 д. а.), у тому числі: 7 публікацій – у наукових фахових виданнях України загальним обсягом 5,18 д. а. (з яких 1 стаття – у виданнях, включених до міжнародних наукометричних баз); 9 публікацій – у збірниках міжнародних науково-практичних конференцій; 1 розділ – в колективній монографії; 2 публікації в інших виданнях.

Структура та обсяг роботи. Дисертація складається з анотацій, вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел, додатків. Обсяг основного тексту – 209 сторінок, загальний обсяг – 307 сторінок. Робота включає 44 таблиці на 23 сторінках, 43 рисунки на 30 сторінках, 5 додатків на 46 сторінках, анотації на 18 сторінках. Список використаних джерел налічує 272 найменування на 34 сторінках.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У першому розділі «**Теоретико-методичні засади інноватизації вищої освіти в Україні на основі залучення цільового капіталу (ендавменту)**» досліджено роль вищої освіти у створенні інтелектуального потенціалу економіки, проаналізовано напрями державної політики впливу на процеси інноватизації вищої освіти, розкрито теоретико-методичні засади формування цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти.

Виявлено, що сучасні теорії інноваційного розвитку поряд із вивченням традиційних понять «інноваційна діяльність», «інноваційний процес», «інноваційний розвиток» зорієнтовані на дослідження нових категорій – «інноваційність», «інновативність», «інноватика», «інтелектуалізація», «інноватизація», що можна пояснити посиленням ролі інноваційної та інтелектуальної складової життя суспільства.

Аргументовано, що розвиток національної економіки залежить передусім від використання інтелектуального фактору виробництва та зумовленої ним інтелектуалізації праці як головної умови для створення та впровадження інновацій. У забезпеченні процесу інноваційного розвитку України основна увага повинна приділятися як організації інноваційної діяльності, так і формуванню інтелектуального базису, конкретних знань, компетенцій, якостей людини. Це визначає провідну роль вищої освіти як чинника інтелектуалізації

процесу інноваційного розвитку національної економіки та передбачає її інноватизацію шляхом запровадження комплексу освітніх, наукових, інституційних, економічних, організаційних, маркетингових і фандрейзингових механізмів на принципах конвергентності.

Обґрунтовано, що основними завданнями вищої освіти в забезпеченні інтелектуалізації процесу інноваційного розвитку економіки є не тільки розробка та впровадження сучасних форм, методів і технологій навчання, проведення науково-дослідних робіт, а також підготовка особистостей, які володіють якостями креативної людини, інноваційним характером спілкування, оптимальними підходами до визначення потреб і мотивів, ініціативними рисами характеру, інноваційним інтелектом, вміють цілеспрямовано генерувати нестандартні ідеї й актуалізувати їх, володіють знаннями про впровадження інновацій в економічну практику.

Виявлено, що теоретико-методичним підґрунтям державної політики реформування й розвитку вищої освіти має стати розбудова економіки знань у постіндустріальному суспільстві, що передбачає зміну характеру праці, перетворення знання у ключовий фактор виробничого процесу, розширення сфери послуг як виду діяльності, трансформацію університетів та науково-дослідних установ у джерела новаторства та інноваційної діяльності. Для цього необхідно оптимізувати структуру вищої освіти згідно з потребами економіки та процесів євроінтеграції, забезпечити доступ бажаючих до якісної освіти упродовж періоду їх трудової діяльності, забезпечити виконання вимог законодавства щодо автономії закладів вищої освіти, сприяти посиленню вектора їх інноваційного розвитку, розбудовувати дослідницьку інфраструктуру, застосовувати сучасні управлінські та фінансові інструменти, зокрема, фандрейзинг, аутсорсинг, аутстафінг, банківське та державне кредитування, створення різних типів і видів фондів цільового капіталу (ендавментів).

Встановлено, що в університетах багатьох країн світу створюють класичні ендавмент-фонди, модель яких передбачає формування недоторканного фонду з його подальшим інвестуванням у цінні папери, нерухомість, депозити та з використанням на освітні та наукові цілі лише отриманих пасивних доходів. Така ж модель ендавмент-фондів закладена у вітчизняному законодавстві. Але, з огляду на економічні реалії, аргументовано, що в Україні поки що відсутні фінансові та інституційні умови для впровадження в середньостроковій та оглядовій перспективі сталої (класичної) моделі ендавмент-фондів з причини нерозвиненості українського фондового ринку, диспропорцій у структурі цінних паперів, непрозорості транзакцій через невелику частину операцій на відкритому фондовому ринку, високий рівень інфляції тощо.

Доведено, що в українських закладах вищої освіти доцільно впроваджувати змінену модель функціонування цільового капіталу (ендавменту), формувати його за рахунок залучення всіх потенційних джерел і використовувати на фінансування освітніх, наукових та інноваційних проектів як інвестиційний (пасивний) дохід у разі розміщення коштів фонду в інструменти фінансового ринку, так і базовий капітал. Такі підходи дозволяють створювати не лише сталі

фонди, а й інші типи і види фондів, забезпечують вільний рух цільового капіталу (ендаументу) з метою його інвестування в конкретні проекти інноватизації вищої освіти.

Обґрунтовано, що важливими складовими державної політики розвитку вищої освіти мають стати заходи щодо зацікавлення роботодавців, фізичних осіб, підприємницького сектору, благодійних організацій до залучення коштів у вищу освіту з метою створення умов розвитку наукового потенціалу країни, підготовки затребуваних у галузях економіки спеціалістів, залучення науковців до проведення наукових досліджень, розроблення та впровадження інновацій у секторах національної економіки, що дозволить реалізувати ідею інноватизації вищої освіти, модифікувати співвідношення між освітою, наукою і виробництвом та перейти від класичної схеми «освіта–наука» до сучасної схеми «освіта–наука–виробництво–інноваційна діяльність», визначеної у стратегічних документах, зокрема в Указі Президента України «Про стратегію сталого розвитку «Україна–2020», Проекті Концепції розвитку освіти в Україні на період 2015–2025 років (розробленій Національною радою реформ) тощо.

Доведено, що вища освіта є змішаним опікуваним благом, яке забезпечує вигоди як державі, так і окремим індивідам та бізнесу, тому необхідно розглядати процес спрямування ресурсів на її фінансування як довгострокові інвестиції. Поряд із тим при реалізації державної політики розвитку освіти доцільно дотримувати оптимальних пропорцій фінансування між державою, бізнесом і домогосподарствами.

У другому розділі «**Діагностика інноваційного розвитку вищої освіти та її фінансового забезпечення**» досліджено тенденції розвитку вищої освіти як сектору наукової та інноваційної діяльності в національній економіці, проаналізовано структуру джерел фінансового забезпечення вищої освіти, оцінено умови створення ендаумент-фондів у сфері вищої освіти України.

Аргументовано, що головна мета інноватизації вищої освіти полягає у створенні економічних, організаційних, освітніх, наукових та інституційних умов для посилення її інтелектуального впливу на інноваційний розвиток економіки України. Це підтверджено здійсненою в дисертації діагностикою інноваційного розвитку сектору вищої освіти на основі запропонованого методичного підходу із залученням таких показників, як впровадження освітніх інновацій у навчальний процес; участь сектору вищої освіти в наукових дослідженнях і розробках; кількість отриманих охоронних документів на право інтелектуальної власності та поданих заявок на винаходи і корисні моделі; індикатори міжнародних рейтингів сектору вищої освіти в оцінці стадій інноваційного циклу за критеріями Глобального інноваційного індексу та Глобального індексу конкурентоспроможності; частка витрат вищої освіти на наукові дослідження і розробки у структурі сукупних витрат на наукову діяльність.

За результатами аналізу з'ясовано, що витрати українського суспільства на освіту в структурі ВВП практично такі ж, як у країнах з дуже високим рівнем людського розвитку і є суттєво вищими порівняно з групою країн із високим

рівнем розвитку. Частка загального фінансування галузі освіти становить 18–22%, а вищої освіти – від 4,7 до 6,8% ВВП. Із бюджету на освіту спрямовується 6–8% ВВП, на вищу освіту – 1,3–2,3% ВВП. Основним ресурсним інвестором освіти як виду економічної діяльності виступає держава.

Встановлено, що в Україні, як і в більшості європейських країн, частка державних коштів у ресурсному забезпеченні освіти перевищує частку приватних, проте кардинально різняться частки бізнесу. Якщо в Україні фінансова участь бізнесу в забезпеченні освітнього та наукового процесу вищої освіти становить 1,5–2% (рис. 1), то в зарубіжних країнах – 10–30%. Як наслідок, Україна за міжнародним індексом «співпраця університетів та промисловості у дослідженнях та розробках» займає 73 місце (серед 137 країн), за рівнем впливу знань на економіку – 77-ме (серед 127 країн), що свідчить про відсутність тісного зв'язку сектору вищої освіти із реальним сектором економіки за схемою «освіта-наука-виробництво-інновації».

Разом із тим з'ясовано, що вища освіта в частині наукової й інноваційної діяльності має високі потенційні можливості впливу на економіку та виконання функцій інтелектуалізації процесу інноваційного розвитку. За показниками Глобального інноваційного індексу у 2016 р. Україна посіла 26 місце (серед 127 країн) за рівнем розвитку вищої освіти. Частка зайнятих з вищою освітою серед штатних працівників становить майже 60%, а дослідників сектору вищої освіти серед наукових установ – понад 40%; частка охоронних документів на права інтелектуальної власності дорівнює 70% (рис. 2), заявок на винаходи та корисні моделі – 60%. Однак, через недостатнє фінансове забезпечення із загальної кількості наукових установ, які здійснюють дослідження, на сектор вищої освіти припадає близько 16%, а в прикладних дослідження – 12%.

Рис. 1. Пропорції фінансового забезпечення сектору вищої освіти України за джерелами, %

Рис. 2. Інтелектуальний потенціал і рівень фінансування досліджень і розробок вищої освіти України, % загальної структури

Джерело: рис. 1–4 сформовано за даними Державної служби статистики України.

Доведено, що однією з основних проблем для виконання вищою освітою в повному обсязі завдань із інтелектуалізації процесу інноваційного розвитку економіки є недостатність коштів на виконання наукових досліджень і розробок та незначна кількість замовлень на їх проведення з боку роботодавців.

Встановлено, що на тлі високого інтелектуального потенціалу на сектор вищої освіти із загального обсягу витрат на наукові дослідження і розробки припадає лише 5–7%, на державний сектор – 35–42%, підприємницький – від 55 до 60% (рис. 3). Порівняно із структурою фінансового забезпечення наукових розробок і досліджень країн ЄС-28, частка підприємницького сектору України тільки на 5–7% менша ніж у середньому по ЄС, проте значно відрізняються структурні пропорції між сектором вищої освіти та державою. Якщо частка сектору вищої освіти у країнах ЄС-28 в обсягах фінансового забезпечення наукових досліджень і розробок становить 23–25%, то в Україні – в 4–5 разів менше (рис. 4). На державний сектор у проведенні наукових досліджень в країнах ЄС-28 припадає 12–13%, а в Україні – 34–40%.

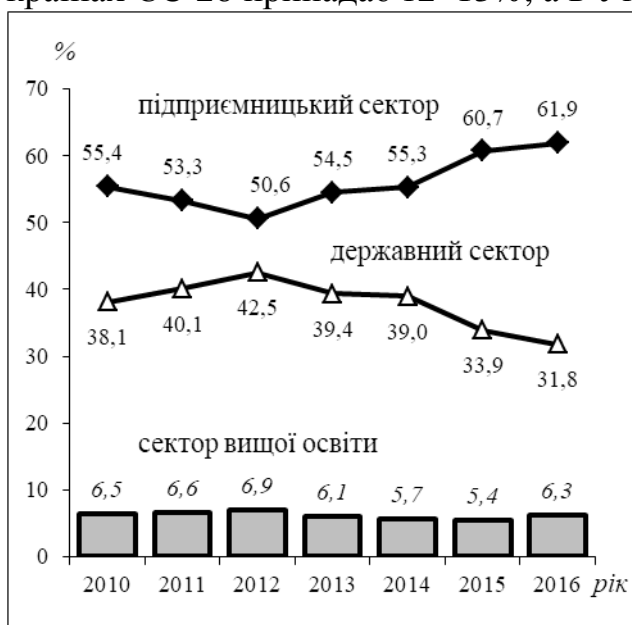

Рис. 3. Пропорції фінансування наукових досліджень і розробок в Україні, % у структурі витрат

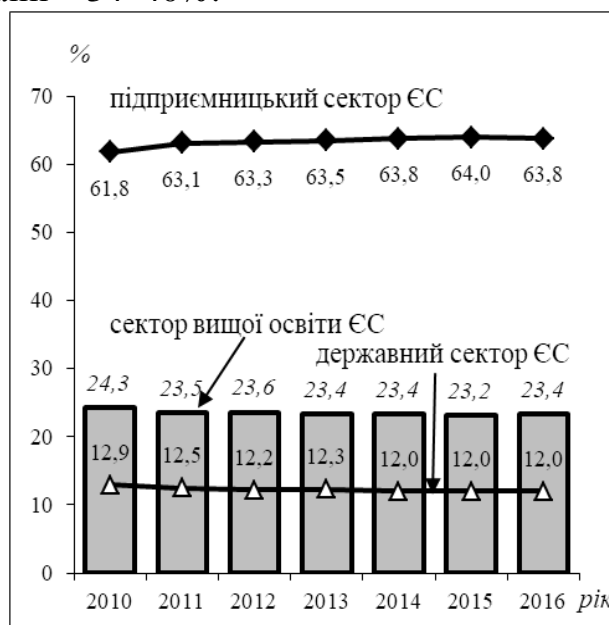

Рис. 4. Пропорції фінансування наукових досліджень і розробок в ЄС, % у структурі витрат

З метою оптимізації структурних пропорцій фінансового забезпечення процесів інноватизації вищої освіти рекомендовано посилити співпрацю закладів вищої освіти з бізнес-структурами для підготовки необхідних спеціалістів та розвитку сфери наукових досліджень і розробок. Такі підходи відповідають загальній світовій тенденції щодо збільшення обсягів фінансування освітнього і наукового процесу у вищій школі приватними інвесторами. Тому для фінансового забезпечення схеми взаємозв'язку «освіта-наука-виробництво-інновації» запропоновано переглянути структуру багатоканального фінансового забезпечення вищої освіти в Україні шляхом збільшення частки сектору підприємництва та спрямування ним цільових внесків в ендавмент-фонди під конкретні завдання, але за іншими правилами,

ніж ті, що існують при утворенні та використанні ресурсів сталих фондів (ендавментів).

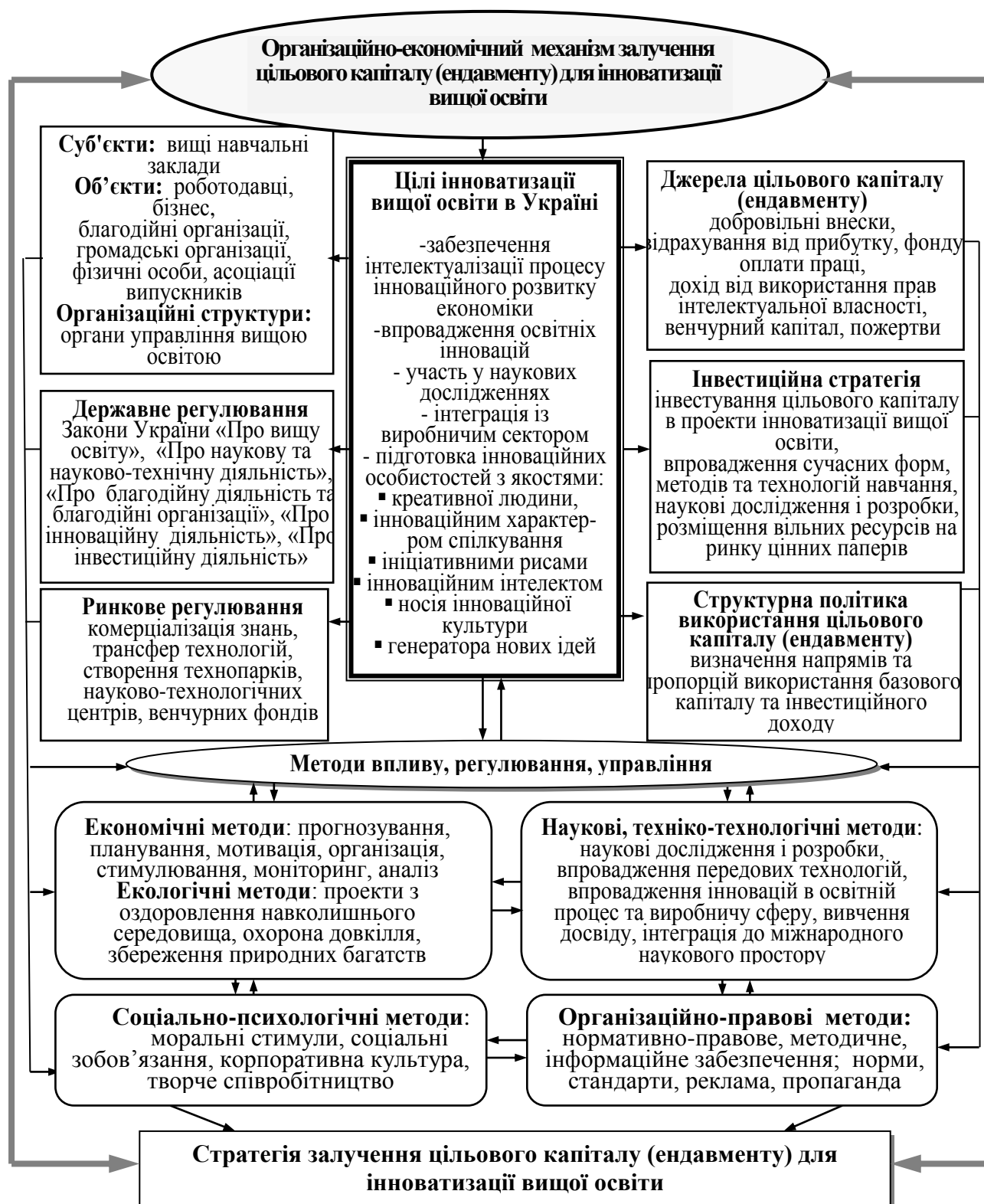
Для оптимізації структури фінансового забезпечення інноватизації вищої освіти запропоновано удосконалити правові основи розвитку інституту «ендавмент» та внести зміни до підпункту 2 пункту 3 статті 70 Закону України «Про вищу освіту», надавши право закладам вищої освіти поряд із сталими фондами (ендавментами) в межах класичної західної моделі (коли внески направляються в ендавмент, створюючи недоторканий фонд, а кошти інвестуються в цінні папери (акції, облігації), нерухомість, приватні фонди, розміщаються на депозити та в інструменти фінансового ринку для отримання пасивних доходів) утворювати різні типи і види ендавмент-фондів на основі залучення цільового капіталу від роботодавців, а також надати можливість закладам вищої освіти використовувати на цілі та проекти інноватизації не лише пасивні доходи, а й частину базового капіталу фонду.

У третьому розділі **«Організаційно-економічний механізм залучення цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти»** запропоновано засади активізації впливу вищої освіти на інноваційний розвиток економіки, обґрунтовано необхідність включення роботодавців в процеси інноватизації вищої освіти, розроблено механізм залучення цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти.

На основі спеціальної системи економетричного моделювання EViews оцінено вплив вищої освіти на реальну макроекономічну динаміку та інноваційні процеси. У результаті виявлено слабкий позитивний вплив вищої освіти України на динаміку частки виробленої інноваційної продукції та впровадження нових технологічних процесів унаслідок низької результативності системи передачі знань, відсутності належної співпраці бізнесу із сектором вищої освіти. У зв'язку з цим головні цілі інноватизації вищої освіти сформульовано в контексті забезпечення інтелектуалізації процесу інноваційного розвитку економіки, впровадження освітніх інновацій, підготовки фахівців інноваційного типу, проведення наукових досліджень на основі співпраці з підприємницьким сектором із залученням цільового капіталу (ендавменту).

Розроблено організаційно-економічний механізм формування цільового капіталу (ендавменту) у закладах вищої освіти та визначення інноваційних напрямів його використання (рис. 5), що передбачає: вироблення загальної стратегії управління цільовим капіталом (ендавментом); формування ресурсів на основі широкого залучення коштів роботодавців, фізичних осіб, підприємницького сектору, благодійних організацій; розроблення інвестиційної стратегії спрямування цільового капіталу в конкретні проекти інноватизації вищої освіти, проведення наукових досліджень і розробок; визначення напрямів і пропорцій використання базового капіталу та інвестиційного доходу; розміщення вільних ресурсів на ринку цінних паперів. Такі підходи дадуть змогу сектору вищої освіти виконувати взаємопов'язані функції з формування інтелектуального потенціалу інноваційного розвитку економіки та проведення

наукових досліджень на основі співпраці з підприємницьким сектором, що передбачає застосування на принципах конвергенції освітніх, наукових, інституційних, економічних, організаційних, маркетингових і фандрайзингових механізмів.

Рис. 5. Організаційно-економічний механізм залучення цільового капіталу (ендавменту) для інноваційної вищої освіти в Україні

Розроблено практичні рекомендації щодо включення роботодавців, бізнес-структур, професійних організацій до процесів інноватизації вищої освіти на основі методичних підходів теорії «потрійної спіралі» Г. Іцковіца, що дозволяє збалансувати структуру та обсяги підготовки фахівців інноваційного типу з урахуванням потреб економіки України, проводити виконання спільних наукових досліджень, збільшити інвестиції у сектор вищої освіти. Зокрема, з метою підготовки затребуваних спеціалістів для конкретних галузей, а також зміни структури джерел багатоканального фінансового забезпечення вищої освіти запропоновано збільшити участь роботодавців у фінансуванні вищої освіти з 1-2 до 10%. Для цього рекомендується здійснювати добровільні внески (відрахування) у цільові фонди (ендаументи) вищої освіти з боку бізнесу в розмірі до 2% від прибутку (або від фонду оплати праці). Такий підхід відповідає світовій практиці, використовується зокрема у Франції, Великобританії, Італії, де відрахування на підготовку та підвищення кваліфікації кадрів сягають від 2 до 10% від фонду заробітної плати підприємств.

Запропоновано використовувати ресурси фондів цільового капіталу (ендаументу) для інноватизації вищої освіти з метою посилення її інтелектуального впливу на процеси інноваційного розвитку економіки, підготовки фахівців інноваційного типу, реалізацію інноваційних проектів у різних галузях, проведення наукових досліджень з подальшим їх впровадженням в реальну практику.

ВИСНОВКИ

У дисертації здійснено науково-методичне узагальнення та запропоновано практичне вирішення важливого наукового завдання, яке полягає в обґрунтуванні теоретико-методичних засад інноватизації вищої освіти на основі залучення цільового капіталу (ендаументу). Результати дослідження дозволили сформулювати такі висновки теоретичного та практичного характеру.

1. Вищій освіті належить провідна роль у формуванні інтелектуального капіталу економіки завдяки поєднанню потенціалу попиту на одержання, генерування та поширення знань на основі імплементації сучасної парадигми інноваційного розвитку економіки – «освіта–наука–виробництво–інноваційна діяльність». Посилення впливу вищої освіти України на інноваційний розвиток економіки має здійснюватися на основі конвергенції освітніх, наукових, інституційних, економічних, організаційних, маркетингових і фандрайзингових механізмів та спрямовуватися передусім на формування інтелектуального потенціалу економіки, підготовку фахівців інноваційного типу, проведення наукових досліджень на основі співпраці з підприємницьким сектором із залученням цільового капіталу (ендаументу).

2. Основними напрямками державної політики реформування й розвитку вищої освіти мають бути: удосконалення структури вищої освіти, її приведення у відповідність з потребами економіки України та інтеграції в ЄС; забезпечення доступу людей до якісної освіти упродовж періоду трудової діяльності; сприяння інноваційному розвитку системи вищої освіти та дослідницької

інфраструктури; упровадження моделі фінансування, яка оптимально поєднує державні та приватні джерела. Ключову роль у реалізації визначених напрямів відіграватиме задіяння сукупності сучасних управлінських та фінансових інструментів, зокрема, фандрайзингу, аутсорсингу, аутстафінгу, банківського та державного кредитування, створення різних типів і видів фондів цільового капіталу (ендавментів) із залученням ресурсів бізнесу та роботодавців.

3. В Україні поки що відсутні фінансові та інституційні умови для впровадження в середньостроковій та оглядовій перспективі сталої (класичної) моделі ендавмент-фондів у закладах вищої освіти України. На певний період потрібно відійти від такої моделі та надати можливість створювати різні типи і види ендавмент-фондів, а цільовий капітал формувати шляхом залучення всіх потенційних джерел і використовувати на фінансування освітніх, наукових та інноваційних проектів як з частини базового капіталу, так і інвестиційного (пасивного) доходу в разі його розміщення в інструменти фінансового ринку.

4. Діагностику інноваційного розвитку сектору вищої освіти слід здійснювати за розробленими методичними підходами на основі показників впровадження освітніх інновацій, участі у наукових дослідженнях і впровадженні розробок, обсягів отриманих охоронних документів на право інтелектуальної власності, індикаторів структури витрат, індексів міжнародних рейтингів інновацій та конкурентоспроможності. Практичне застосування методичних підходів дозволило визначити, що сектор вищої освіти України характеризується найвищими показниками винахідницької активності, має високі потенційні можливості забезпечити інтелектуалізацію процесу інноваційного розвитку економіки, здійснювати підготовку фахівців для інноваційної діяльності тощо.

5. З огляду на виявлені структурні диспропорції фінансування наукових досліджень і розробок, а також підготовки спеціалістів з вищою освітою за рахунок держави, домогосподарств, бізнесу, необхідно удосконалити порядок застосування змішаних моделей фінансового забезпечення з чітким визначенням оптимальних пропорцій використання коштів з боку держави, бізнесу, домогосподарств. При цьому доцільно активно залучати роботодавців для формування цільового капіталу (ендавменту) закладів вищої освіти.

6. З метою створення умов для залучення цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти в Україні та формування адекватної правової бази для впровадження інституту «ендавмент» необхідно внести зміни до підпункту 2 пункту 3 статті 70 Закону України «Про вищу освіту», надавши право закладам вищої освіти поряд із класичними сталими фондами створювати різні типи і види фондів з можливістю визначення порядку використання як їх інвестиційних (пасивних) доходів, так і базового капіталу на фінансування інноваційних освітніх та наукових проектів і програм.

7. Залучення роботодавців, бізнесу, професійних організацій до процесів інноватизації вищої освіти має здійснюватися на основі методичних підходів теорії «потрійної спіралі» Г. Іцковіца. При цьому необхідно збільшити участь роботодавців і бізнесу у фінансовому забезпеченні вищої освіти з 1-2 до 10%,

зокрема шляхом залучення добровільних внесків (відрахувань) у фонди цільового капіталу з метою підготовки компетентних до інноваційної діяльності фахівців та проведення спільних наукових досліджень і розробок.

8. Організаційно-економічний механізм залучення цільового капіталу (ендавменту) має забезпечувати імплементацію принципу цільового використання коштів через їх спрямування в конкретні інноваційні проекти та засновуватися на розширенні переліку джерел формування цільового капіталу (ендавменту), визначенні напрямів і пропорцій використання базового капіталу та інвестиційного доходу, удосконаленні підходів щодо розміщення вільних ресурсів на ринку цінних паперів, виробленні загальної стратегії управління та застосування інвестиційної стратегії вкладення цільового капіталу в різні освітні та наукові проекти.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Публікації у наукових фахових виданнях України

1. Стешина О. В. Моделі довірчого управління у системі соціального розвитку / О. В. Стешина (О.В. Магута) // Наукові праці НДФІ: наук. зб. – Вип. 4 (61). – К. : НДФІ, 2012. – С. 107–110. (0,36 д. а.).

2. Стешина О. В. Вдосконалювання механізмів благодійної діяльності в Україні у сфері освіти / О. В. Стешина (О. В. Магута) // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: наук. зб. – Вип. 1. Т.2 – Маріуполь : ДВНЗ «ПДТУ», 2013. – С. 177–181. (0,56 д. а.).

3. Магута О. В. Економічна сутність цільового капіталу як сучасного механізму додаткового фінансування освіти та науки в Україні / О. В. Магута // Формування ринкових відносин в Україні: наук. зб. – Вип. 12 (151) – К. : НДЕІ, 2013. – С. 180–186. (0,83 д. а.).

4. Магута О. В. Розвиток вищої освіти та економічна динаміка в Україні / О. В. Магута // Інвестиції: практика та досвід. – 2016. – № 6. – С. 58–65 (0,94 д. а.).

5. Магута О. В. Методичні підходи до формування цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти в Україні / О. В. Магута // Ефективна економіка. – 2016. – № 6. – Режим доступу: <http://www.economy.nauka.com.ua> (0,85 д. а.).

6. Магута О. В. Роль вищої освіти в інноватизації економіки України / О. В. Магута // Формування ринкових відносин в Україні: наук. зб. – Вип.12 (199). – К. : НДЕІ, 2017. – С. 94–103. (0,90 д. а.).

Публікації у наукових фахових виданнях, які включені до міжнародних наукометричних баз

7. Магута О. В. Проблемы реформирования и финансирования образования и науки как базовых элементов общества, основанного на знаниях / О.В. Магута // Бизнес Инфрм. – 2015. – № 6 (449). – С. 27–32. (0,74 д. а.).

Тези доповідей на науково-практичних конференціях

8. Стешина О. В. Довірче управління у системі фінансування освіти / О. В. Стешина (О. В. Магута) // Актуальні проблеми використання економічного потенціалу: держава, регіон, підприємство: матеріали Всеукр. наук.-практ. конф. студентів і молодих учених. (Бердянськ, 1–2 березня 2012 р.). – Донецьк : Юго-Восток, 2012. – С. 188–189. (0,15 д. а.).

9. Стешина О. В. Сучасний механізм додаткового фінансування освіти та науки в Україні / О. В. Стешина (О. В. Магута) // Проблемы управления производственно-экономической деятельностью субъектов хозяйствования : материалы VII Междунар. науч. конф. молодых учен. и студ. (Донецк, 18 апреля 2013 г.) / Донецкий национальный технический университет. – Донецк: ДонНТУ, 2013. – С. 45–48. (0,25 д. а.).

10. Стешина О. В. Сучасні освітні технології: ендаумент, як довгостроковий інструмент розвитку / О. В. Стешина (О. В. Магута) // Мультинаукові дослідження як тренд розвитку сучасної науки: матеріали міжнар. конф. – Ч. II (Економічні науки, Мистецтвознавство) (Київ, 13 квітня 2013 р.). – К. : Центр наукових публікацій, 2013. – С. 85–90. (0,31 д. а.).

11. Магута О. В. Фонды целевого капитала в системе социального развития / О. В. Магута // Зимние юридические чтения : материалы Междунар. конф. (Санкт-Петербург, 13 января 2013 г.) / Фонд развития юридической науки. – Санкт-Петербург: Центр академических публикаций, 2013. – С. 77–80 (0,24 д. а.).

12. Магута О. В. Проблемы законодательного регулирования категории «эндаумент» в Украине / О. В. Магута // Демократические идеалы и плюрализм правовых систем: материалы Межд. науч.-практ. конф. (Москва, 31 января 2014 г.) – Москва : Московский центр правовых исследований, 2014. – С. 124–127. (0,23 д. а.).

13. Магута О. В. Соціальні інновації починаються з освіти / О. В. Магута // Модернізація системи державного управління: теорія та практика: матер. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Львів, 11 квітня 2014 р.): у 2 ч. – Ч. 1. – Львів : ЛРІДУ НАДУ, 2014. – С. 144–148. (0,27 д. а.).

14. Магута О. В. Институциональная и финансовая основа формирования экономики знаний / О. В. Магута // Фундаментальные и прикладные научные исследования: вопросы филологии, истории, философии, политологии, экономики и медицины: сборник науч. докл. Междунар. науч.-практ. конф. (Москва, 30 июля 2014 г.) – М. : АНО Изд. Дом «Научное обозрение», 2014. – С. 86–102. (0,84 д. а.).

15. Магута О. В. Зміна структури фінансового забезпечення вищої освіти в Україні / О. В. Магута // Управління економічними процесами: сучасні реалії і виклики: тези доповідей Міжнар. наук.-практ. конф. (Мукачево, 22-23 березня 2017 р.). Мукачево: Мукачівський державний університет, 2017 – С. 49–50. (0,16 д. а.).

16. Магута О. В. Тенденції інноваційної динаміки та розвитку вищої освіти в Україні / О. В. Магута // Стратегія інвестиційно-інноваційного

розвитку економіки України в умовах глобалізації: стан та шляхи становлення: зб. матер. міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 23 березня 2017р.) / Міністерство освіти і науки України, Львівський державний інститут економіки і туризму. – Львів : ЛІЕТ, 2017. – С. 148–156 (0,56 д. а.).

Розділи у колективних монографіях

17. Мартякова Е. В. Финансовые инструменты в управлении взаимодействия бизнеса, власти и общества / Е. В. Мартякова, О. В. Стешина (О. В. Магута) // Управлінські технології у рішенні сучасних проблем розвитку соціально-економічних систем : монографія / за заг. ред. О. В. Мартякової. – Донецьк : ДВНЗ «ДонНТУ», 2011. – 744с. – С. 667–670. (0,36 д. а., особистий внесок здобувача 0,18 д.а.: досліджено фінансові інструменти взаємодії бізнесу та влади).

Публікації в інших виданнях

18. Магута О. В. Економіка знань як основа розбудови постіндустріального суспільства / О. В. Магута // Інвестиції: практика та досвід. – 2014. – № 12. – С. 133–139. (0,80 д. а.).

19. Магута О. В. Стратегічна обумовленість трансформаційних змін в системі вищої освіти / О. В. Магута // Innovative Educational Technologies: European Experience and Its Application in Training in Economics and Management. – Training. – Poland: WSBiP, 2017. – P. 63–67 (0,28 д.а.).

АНОТАЦІЯ

Магута О.В. Інноватизація вищої освіти в Україні на основі залучення цільового капіталу (ендавменту). – Рукопис.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством. – Інститут підготовки кадрів державної служби зайнятості України, Київ, 2018.

У дисертації досліджено роль вищої освіти в інтелектуалізації процесу інноваційного розвитку економіки; проведено аналіз тенденцій розвитку вищої освіти як сектору наукової та інноваційної діяльності, досліджено структуру джерел фінансового забезпечення; здійснено оцінку умов створення ендавментів в Україні; розроблено механізм залучення цільового капіталу (ендавменту) для інноватизації вищої освіти. Обґрунтовано основні завдання вищої освіти в інтелектуалізації процесу інноваційного розвитку, які полягають в розробці та впровадженні сучасних методів та технологій навчання, проведенні науково-дослідних робіт, підготовці особистостей, які володіють інноваційним інтелектом, є носіями інноваційної культури, генераторами нестандартних ідей. Доведено, що завдання інтелектуалізації процесу інноваційного розвитку економіки кардинально посилює роль вищої освіти та необхідність створення умов для її інноватизації, що впливає із зміни співвідношення між освітою, наукою, виробництвом та необхідності реалізації головної мети інноваційної діяльності вищої освіти, яка полягає в переході від класичної схеми «освіта–наука» до сучасної – «освіта–наука–виробництво–

інноваційна діяльність». З огляду на те, що основними суб'єктами інноваційної діяльності є підприємницькі структури, запропоновано посилити взаємодію вищої освіти й бізнесу в підготовці затребуваних в економіці спеціалістів та проведенні наукових досліджень. Розроблено рекомендації з метою створення адекватного економічним реаліям в Україні механізму формування цільового капіталу (ендаументу) для інноватизації вищої освіти із залученням ресурсів бізнесу.

Ключові слова: вища освіта, інновації, інтелектуалізація, інноватизація, цільовий капітал, ендаумент-фонд, інвестиційна стратегія, підприємництво.

АННОТАЦІЯ

Магута О.В. Інноватизація вищого образования в Украине на основе привлечения целевого капитала (эндаумента). – Рукопись.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата экономических наук по специальности 08.00.03 – экономика и управление национальным хозяйством. – Институт подготовки кадров государственной службы занятости Украины, Киев, 2018.

В диссертации исследована роль сектора высшего образования в интеллектуализации процесса инновационного развития экономики; рассмотрены концептуальные вопросы экономики знаний как теоретико-методической базы инноватизации высшего образования. Проведен анализ тенденций развития высшего образования как сектора научной и инновационной деятельности, исследована структура каналов его финансового обеспечения; осуществлена оценка условий создания эндаумент-фондов по действующему законодательству Украины; разработан механизм привлечения целевого капитала (эндаумента) для инноватизации высшего образования.

В диссертации аргументировано, что высшему образованию принадлежит ключевая роль в формировании интеллектуального капитала экономики на основе соединения потенциала потребности в знаниях, освоения, генерирования и распространения знаний. Поэтому для обеспечения инновационного развития страны основное внимание должно уделяться как организации инновационного процесса и инновационной деятельности субъектов экономики, так и формированию потенциала конкретных знаний, качеств специалиста, позволяющих ему создавать и внедрять инновации.

Обращено внимание, что вместе с традиционными понятиями «инновационное развитие», «инновационная деятельность», «инновационный процесс» появились новые категории – «инновационность», «инноватика», «интеллектуализация», «инноватизация». Учитывая, что основное содержание новых категорий заключается в создании условий для инновационной деятельности, приобретения специальных знаний и компетенций, они имеют непосредственное отношение к высшему образованию, которое призвано имплементировать классическую схему «образование–наука» в современную парадигму «образование–наука–производство–инновационная деятельность».

Определены основные задания высшего образования в

интеллектуализации процесса инновационного развития общества, которые заключаются в разработке и внедрении современных методов и технологий обучения, проведении научно-исследовательских работ, подготовке инновационных личностей, которые обладают креативными качествами, инициативным чертами характера, инновационным интеллектом, являются носителями инновационной культуры и генераторами нестандартных идей.

Учитывая, что основным субъектом инновационной деятельности является сектор предпринимательства, предложено усилить взаимодействие учреждений высшего образования и бизнеса в подготовке нужных для экономики специалистов и проведении научных исследований. Учитывая, что в теории общественных благ и концепции экономической социодинамики высшее образование относится к группе смешанных опекаемых благ, которые имеют одновременно индивидуальную и общественную полезность, сектор высшего образования обеспечивает выгоды не только государству, но и отдельным индивидам и бизнесу. Поэтому в финансовом обеспечении высшего образования должны принимать участие, в определенных пропорциях, ресурсы государства, бизнеса, домашних хозяйств. Исходя из этого, разработаны практические рекомендации о привлечении работодателей, бизнеса, профессиональных организаций к процессам инноватизации высшего образования опираясь на методические подходы теории «тройной спирали» Г. Ицковица. Рекомендовано увеличить участие работодателей и предпринимателей в финансовом обеспечении высшей школы с 1-2% до 10%, что соответствует мировой практике. Разработаны рекомендации с целью создания адекватного экономическим реалиям в Украине механизма формирования целевого капитала (эндаумента) для инноватизации высшего образования с привлечением ресурсов сектора предпринимательства на основе расширенного толкования целевого капитала и направлений его инвестирования в совместные инновационные проекты бизнеса и высшего образования.

Ключевые слова: высшее образование, инновации, интеллектуализация, инноватизация, целевой капитал, эндаумент-фонд, инвестиционная стратегия, предпринимательство.

ANNOTATION

Maguta O.V. Innovatization of higher education in Ukraine through the involvement of special-purpose capital (endowment). – The manuscript.

Thesis for a Candidate Degree in Economics: Speciality 08.00.03 – Economics and Management of the National Economy. – Ukrainian State Employment Service Training Institute, Kyiv, 2018.

The thesis focuses on the role of the higher education sector in the intellectualization of the process of innovation development of economy; conceptual issues of the economy of knowledge as a theory-and-method basis of innovatization of higher education; analysis of trends in the development of higher education as a sector research and innovation activities, the structure of the channels of financial

support. The assessment of conditions of endowment creation in accordance with the current legislation of Ukraine was carried out; the mechanism of attraction of the special-purpose capital (endowment) for the higher education innovatization was developed. The thesis supports the main tasks of higher education in the intellectualization of innovation development, which consist in the development and implementation of modern methods and technologies of education, conducting scientific research, training innovators who possess an innovative intelligence and are the bearers of the innovation culture, generators of innovative ideas. It was proved that the task of intellectualization of innovation development of economy dramatically enhances the role of higher education and the need to create conditions for its innovatisation, which follows from the shift of balance between education, science, production and the realization of the main goal of innovation activity of higher education, which is the transition from the classical scheme of "education–science" to the modern scheme of "education–science–production–innovation activity." Considering that the main subject of innovation activity is the entrepreneurship sector, it is proposed to strengthen the collaboration between higher education and business in training specialists demanded by the economy and conducting scientific research. The recommendations were developed for the creation mechanism of formation of the target capital (endowment), adequate to the economic reality of Ukraine, to implement the higher education innovatization with attraction of the private sector resources on the basis of expanded interpretation of the special-purpose capital and the directions of its investment in innovative projects of business and higher education.

Key words: higher education, innovations, intellectualization, innovatization, target-purpose capital, endowment fund, investment strategy, entrepreneurship.